

Список використаних джерел:

1. Рудой К. М. Зарубіжний досвід протидії екстремізму як напрямок забезпечення міжнародної безпеки. // Південноукраїнський правничий часопис. – № 3. – 2013. – С. 230.
2. Резолюція «Права людини і попередження насильницького екстремізму та боротьба з ним». – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.refworld.org.ru/docid/56b304974.html>.
3. Шанхайська конвенція про боротьбу з тероризмом, сепаратизмом та екстремізмом. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://kremlin.ru/supplement/3405>.
4. Ірха Ю. Міжнародно-правові основи протидії екстремістській діяльності та їх імплементація у право України. / Ю. Ірха // Протидія терористичній діяльності: міжнародний досвід і його актуальність для України: матеріали міжнародної науково-практичної конференції (30 вересня 2016 року). – К.: Національна академія прокуратури України, 2016. – С. 131.

Міські Д.О.

студентка,

Науковий керівник: Дорош Л.В.

кандидат юридичних наук, доцент,

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

ДО ПРОБЛЕМИ ВИЗНАЧЕННЯ ОБ'ЄКТИВНОЇ СТОРОНИ ДОВЕДЕННЯ ДО САМОГУБСТВА

Стаття 27 Конституції України закріпила невід'ємне право кожної людини на життя. Основний Закон України проголошує життя і здоров'я кожної людини найвищою соціальною цінністю (ст. 3 КУ). Проте безсумнівним є те, що кожна особа має право самостійно розпоряджатися своїм життям. За даними Всесвітньої організації охорони здоров'я, у світі щорічно відбувається 500-600 тис. самогубств, Україна посідає п'яте місце у рейтингу.

Самогубство – свідоме самостійне позбавлення себе життя, спричинене власноруч [1, с. 33]. Проте самогубство не є злочинним діянням. Злочином визнається доведення особи до таких дій, тобто доведення до самогубства. Таке діяння визнається злочинним у разі, коли винна особа жорстоким поведінням, шантажем, примусом до протиправних дій або систематичним приниженням людської гідності спонукає жертву до самогубства.

Об'єктивна сторона злочину є визначальним елементом складу злочину і підставою кримінальної відповідальності. Ознаки об'єктивної сторони багато в чому визначають суспільну небезпечність злочину. Характер діяння, спосіб його вчинення, місце, час, обстановка вчинення злочину, тяжкість суспільно небезпечних наслідків, що настали, є найважливішими показниками суспільної небезпечності як соціальної властивості злочин [2, с. 117].

Що стосується об'єктивної сторони аналізованого злочину, то цей елемент є найбільш інформативним та виступає як зовнішня форма прояву злочинного діяння, що розкриває саму сутність злочинного посягання, характер суспільної небезпечності злочину. Законодавець в диспозиції ст. 120

КК України передбачає, що самогубство або замах на самогубство потерпілого є обов'язковими наслідками злочинного діяння. Із наведеного вбачається, що мова йде про злочин з матеріальним складом.

Доведення до самогубства, згідно з положеннями КК України, можливе у формі жорстокого поводження з потерпілим, шантажу, примусу до протиправних дій або систематичного приниження людської гідності.

Категорія «жорстоке поводження» визнана оціночним поняттям. З метою з'ясування змісту такої форми доведення до самогубства як «жорстоке поводження» проаналізуємо поняття «жорстокість» і «поводження» окремо.

Тлумачні словники визначають поняття «жорстокість», як жорстоке поводження, суворість, різкість, прагнення спричинити страждання іншій особі. Під поводженням слід розуміти певну поведінку, спосіб або характер дій; обходження з ким-небудь, ставлення до когось [3, с. 814]. З цього визначення випливає, що поняття «поводження» слід розглядати як систему дій.

Багато авторів поділяють жорстоке поводження на діяння фізичного і морального характеру. Проте, одне й те саме діяння (дія або бездіяльність) може впливати на людину і у фізичному, і у моральному плані. Найчастіше самогубство є наслідком жорстоке поводження у вигляді фізичного насильства – побоїв, мордувань, тілесних ушкоджень.

Шантаж – це погроза (залякування погрозою) розголосити відомості, які потерпілий бажає зберегти в таємниці або такі, що можуть його принизити чи скомпрометувати (відомості про хворобу, позашлюбні стосунки тощо).

Примус до протиправних дій означає, що винна особа своїми діями примушує потерпілого до вчинення проти його волі дій, які заборонені чинним законодавством. Вплив на потерпілого може здійснюватися шляхом фізичного чи психічного насильства щодо потерпілого чи його близьких осіб.

Систематичне приниження людської гідності. Під гідністю потрібно розуміти стан людини, який опосередкований, передусім, самооцінкою індивіда власних якостей. Тобто, в даному випадку об'єктом посягання є морально-етичні якості людини. З юридичної точки зору гідність – нематеріальне благо, яке охороняється державою. У кримінально-правовому значенні приниження як результат дій, що посягають на гідність людини, розглядається як дії, що посягають на її чуттєвий стан. Такими діями можна вважати зневажання, знущання, глумління, цькування, несправедливу критику та інші подібні прояви принизливого поводження з потерпілим. По суті саме це і спонукає самогубства. Але такими спонукальними діями не є відмова у дружбі, розірвання шлюбу, подружня зрада, якщо при цьому не вчинювалися дії, що принижують людську гідність.

Підсумовуючи зазначене вище, додамо, що при поглибленому вивченні форм доведення до самогубства постає логічне запитання: «Проаналізовані форми це діяння чи спосіб доведення до самогубства?». Щоб відповісти на це запитання, слід звернутися до загальної частини кримінального права та розкрити зміст діяння, як обов'язкової ознаки об'єктивної сторони складу злочину, та способу вчинення злочину – як факультативної ознаки.

Супільно небезпечне діяння – це усвідомлений вольовий акт поведінки людини, зовнішньою стороною якого є або дія (активна поведінка) або утримання від вчинення конкретних дій.

Злочин, передбачений статтею 120 КК України, може вчинятись як у формі дії (систематичне завдання тілесних ушкоджень, катування, образи, наклеп), так і бездіяльності (позбавлення їжі, одягу чи житла, нехтування батьківськими обов'язками).

Що стосується способу вчинення злочину – це сукупність прийомів, методів та визначений порядок їх застосування винною особою для досягнення своєї мети. При доведенні до самогубства спосіб є однією з обов'язкових ознак об'єктивної сторони злочину у статті 120 КК України.

Аналізі форм доведення до самогубства дає підстави для висновку, що вони виступатимуть способом, що збігається з дією, а саме жорстоким поведженням, шантажем, примусом до протиправних дій, систематичним приниженням людської гідності потерпілої особи.

Оскільки кримінальна відповідальність за доведення до самогубства настає тільки за умови наявності наслідків у вигляді самогубства чи замаху на самогубство, то особливістю причинного зв'язку при доведенні до самогубства є те, що діяння винної особи викликає у потерпілого прагнення свідомо позбавити себе життя і він втілює це прагнення в дійсність – вчиняє суїцид або намагається це вчинити [4, с. 162-168].

На сьогодні проблема суїциду є досить актуальною а Україні. Причиною цього є як зовнішні проблеми в державі, так і проблеми, пов'язані з мораллю окремих індивідів. Проте, відомо, що сучасні тенденції розробки цієї проблеми свідчать про наявні недоліки в чинному законодавстві. Ураховуючи концепції домінування прав та інтересів людини і громадянина, особливо щодо визначального права – права на життя, стає очевидною необхідність досконалого врегулювання усіх проблемних питань захисту особи від жорстокого поведження з нею, а саме від доведення до самогубства.

Доречно вказати, що при аналізі Особливої частини КК України знайти диспозицію, яка б починалася з наслідків, практично неможливо. Що ж стосується диспозиції ст. 120 КК України, вона розпочинається саме з наслідків, що не можна вважати виправданим. У зв'язку з цим було б доцільним сформулювати диспозицію ч. 1 ст. 120 КК України в такій редакції:

Стаття 120. Доведення до самогубства

1. Умисне жорстоке поведження, шантаж, примус до протиправних дій або приниження гідності потерпілого, наслідком чого стало самогубство чи замах на самогубство, – карається...

Список використаних джерел:

1. Словник української мови: в 11 тт. / АН УРСР. Інститут мовознавства; за ред. І. К. Білодіда. – К.: Наукова думка, 1970–1980. – Т. 9.
2. Кримінальне право України: Загальна частина: Підручник / М. І. Бажанов, Ю. В. Баулін, В. І. Борисов та ін.; за ред. проф. М. І. Бажанова, В. В. Сташиса, В. Я. Тація. – 2-е вид. перероб. і доповн. – К.: Юрінком Інтер, 2004. – С. 117.
3. Великий тлумачний словник сучасної української мови / Уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. – К.: Ірпінь, ВТФ «Перум», 2001. – С. 814.
4. Колінько О. О. Доведення до самогубства: питання протидії [Текст] / О. О. Колінько // Часопис Київського університету права. – 2007. – 3. – С. 162-168.